

DREPTUL LA ASIGURARE SOCIALĂ

Conform art.47 din Constituția Republicii Moldova cetățenii au dreptul la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.102 din 1952 privind standardele minime de securitate socială și Codul European de Securitate socială obligă statele să garanteze persoanelor protejate ajutoarele prevăzute în cazul intervenirii unor riscuri sociale.

Riscul social reprezintă orice eveniment care se produce, survine ca urmare a participării la viața socială. Riscurile sociale sunt provocate de evenimente previzibile și imprevizibile, precum: boala, invaliditatea, decesul, pierderea locului de muncă etc. Acoperirea acestor riscuri depinde de structura organizatorică a statului, de regimul social instituit, precum și de nivelul de dezvoltare a economiei naționale.

Convenția OIM nr.102/1952 și Codul European de Securitate Socială enumără următoarele riscuri sociale:

- cazurile în care sunt necesare îngrijirii medicale;
- incapacitatea de muncă cauzată de o boală sau un accident;
- suspendarea câștigului datorată imposibilității obținerii unui loc de muncă;
- supraviețuirea peste o vârstă prescrisă;
- necesitatea de îngrijiri medicale, incapacitatea inițială sau temporară de muncă care determină suspendarea câștigurilor, pierderea mijloacelor de existență a văduvei sau copiilor în rezultatul accidentelor de muncă sau bolilor profesionale;
- întreținerea copiilor;
- graviditatea, nașterea și urmările acestora precum și suspendarea câștigului care rezultă ca urmare a acestora;
- incapacitatea de muncă de un anumit grad prescris, de a exercita o activitate profesională, atunci când este probabil că această incapacitate va fi permanentă sau atunci când ea continuă să existe după încetarea indemnizației de boală;
- pierderea mijloacelor de existență suferită de văduvă sau de copii datorată decesului susținătorului.

În cazul intervenirii riscurilor sociale enunțate mai sus persoana pierde mijloacele de existență și are dreptul de prestații de asigurări sociale în dependență de riscul social. Printre aceste prestații specificăm următoarele:

- îngrijiri medicale;
- indemnizații de boală;
- ajutoare de șomaj;
- pensia de bătrânețe;
- ajutoare în caz de accidente de muncă și boli profesionale;

- ajutoarele familiale;
- indemnizații de maternitate;
- ajutoarele de invaliditate;
- pensiile de urmași;

Îngrijiri medicale

Conform Legii cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală nr.1585-XIII din 27.02. 1998 asigurarea obligatorie de asistență medicală reprezintă un sistem garantat de stat de apărare a intereselor populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, din contul primelor de asigurare, a unor fonduri bănești destinate pentru acoperirea cheltuielilor de tratare a stărilor condiționate de survenirea evenimentelor asigurate (maladie sau afecțiuni).

Indemnizații de boală

Perioada pentru care se acordă indemnizația de boală este de cel mult 180 de zile în cursul unui an calendaristic și începe să curgă din prima zi de concediu medical. Indemnizația de boală, începând cu a 120-a și se plătește în cazul prelungirii concediului medical avizat de Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității (C.E.M.V.)

Ajutoare de șomaj

Persoanele îndreptățite beneficiază de ajutor de șomaj al cărui quantum se stabilește diferențiat, în funcția de stagiul de cotizare, după cum urmează:

- 50% din salariul mediu pe economie din anul precedent, în cazul unui stagiu de cotizare de până la 5 ani;
- 55% din salariul mediu de economie din anul precedent, în cazul unui stagiu de cotizare cuprins între 5 și 10 ani;
- 60% din salariul mediu de economie din anul precedent, în cazul unui stagiu de cotizare de peste 10 ani. Perioada de plată a ajutorului de șomaj variază între 6-12 luni în dependență de durata stagiului în cotizare.

Pensia de bătrânețe

Începând cu 01 ianuarie 1999, vârstele de pensionare au fost stabilite la 60 de ani 6 luni pentru bărbați și la 55 de ani și la 55 de ani 6 luni pentru femei. În fiecare an ulterior, vârstele de pensionare se majorează cu 6 luni. Începând cu 01 ianuarie 2003 până la 31 ianuarie 2007 inclusiv se stabilesc vârstele de pensionare necesare obținerii dreptului de pensie pentru limită de vârstă de 62 de ani pentru bărbați și de 57 de ani pentru femei.

Stagiul de cotizare este de 30 de ani atât pentru bărbați cât și pentru femei.

Ajutoare în caz de accidente de muncă și boli profesionale

Cuantumul indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de un accident de muncă sau de boală profesională constituie de 100 % din salariul

mediu lunar asigurat al asiguratului pe ultimele 6 luni premergătoare lunii în care s-a produs accidentul de muncă sau a fost constată boala profesională.

Indemnizația se plătește pentru zilele lucrătoare din primele 20 de zile calendaristice, de către angajator, din mijloacele proprii, iar din a 21-a zi – de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Durata de acordare a indemnizației este de până la 180 de zile.

Ajutoarele familiale

Famiiliile cu copii, beneficiază de următoarele tipuri de indemnizații:

- indemnizația unică la nașterea copilului;
- indemnizația unică pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani – în cazul persoanelor asigurate și a vârstei de 1,5 ani - în cazul persoanelor neasigurate,
- indemnizația lunară pentru întreținerea copilului cu vârste între 3 și 16 ani în cazul persoanelor asigurate și între 1,5 și 16 ani - în cazul persoanelor neasigurate.

Indemnizația de maternitate

Dreptul la indemnizația de maternitate îl au asiguratele, soțiile aflate la întreținerea soților salariați și șomerii care au dreptul la concediul de maternitate, ce include concediul prenatal și concediul postnatal.

Indemnizația de maternitate se acordă începând cu săptămâna a 30-a de sarcină, pe o perioadă de 126 de zile calendaristice, iar în cazul nașterilor complicate ori a nașterilor a doi sau mai mulți copii – 140 de zile calendaristice.

Cuantumul lunar al indemnizațiilor de maternitate este de 100% din venitul mediu lunar realizate în ultimele 6 luni calendaristice premergătoare lunii producerii riscului asigurat.

Ajutoarele (pensia) de invaliditate

Pensia de invaliditate se acordă în cazul pierderii totale sau parțiale a capacității de muncă din cauza:

- unei boli obișnuite;
- unui accident de muncă;
- unei boli profesionale.

Asiguratul încadrat într-un grad de invaliditate cauzată de o boală obișnuită beneficiază de pensie de invaliditate dacă întrunește condițiile de stagiul de cotizare în raport cu vârsta.

Pensia de invaliditate cauzată de un accident de muncă sau boală profesională se stabilește indiferent de stagiul de cotizare.

Pensiile de urmași

Dreptul la pensia de urmași o au :

- copii până la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții cu frecvență la zi, până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani;
- soțul supraviețuitor dacă, la momentul decesului susținătorului sau pe parcursul a 5 ani după deces, a împlinit vârsta de pensionare prevăzută de lege;
- soțul supraviețuitor sau tutorele care are în îngrijire copii sub vârsta de 3 ani ai susținătorului decedat, pe perioadele de neîncadrare în muncă sau de aflare în concediu pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani.

Litigiile cu privire la stabilirea și plata prestațiilor de asigurări sociale se examinează de către instanțele de judecată conform prevederilor Codului de Procedură Civilă.

Evlampie Donos
Conferențiar
universitar